

Muzică românească savantă de ieri și de azi cu Trio Contraste

În paralel cu desfășurarea Concursului Internațional George Enescu, eveniment care a dominat peisajul muzical bucureștean la începutul toamnei 2018, Muzeul Național ce poartă numele compozitorului organizează o serie de manifestări menite a promova muzica românească din ultimul secol printre tinerii participanți la competiția artistică dar și printre melomanii din diverse generații interesați să descopere noi aspecte ale creației savante autohtone de ieri și de azi. Astfel, sub genericul *Muzeul în timpul Concursului George Enescu - 2018*, iubitorii de frumos au putut audia recitaluri și concerte susținute de nume importante ale vieții muzicale românești, expoziții de fotografie și lansări editoriale în care compozitorii și creațiile lor s-au aflat în centrul atenției, iar interpreții au fost mesageri ai trăirilor și semnificațiilor specifice fiecărui stil evocat de repertoriul abordat în respectiva manifestare.

Unul dintre primele evenimente organizate de către Muzeul Național George Enescu în cadrul acestui proiect, aflat la cea de-a doua sa ediție, a fost recitalul susținut de apreciată formație de muzică contemporană Trio Contraste în Aula Palatului Cantacuzino, care ne-a propus un program în care am putut audia creații a căror eterogenitate stilistică a reliefat, într-o frumoasă sinteză, drumul urmat de arta componistică autohtonă în ultimii o sută de ani, începând chiar cu George Enescu. De altfel, recitalul din 3 septembrie a debutat cu o lucrare compusă de cel considerat ctitorul școlii românești de compoziție, *Morgengebet* (Rugăciunea de dimineață), un lied scris pe versuri de Carmen Sylva, prezentat de această dată în formula de trio de către Ion Bogdan Ștefănescu (flaut), Doru Roman (percuție) și Sorin Petrescu (pian), care au valorificat prin culoarea timbrală deosebită lirismul melodiei enesciene, puritatea și gingășia acesteia fiind evidențiate de melopeea flautului, însoțită de acompaniamentul rafinat și delicat al pianului și al xilofonului și marimbei.

Recitalul a continuat apoi cu *Brâul* de Paul Constantinescu, într-o transcripție pentru trio ce pune în lumină complexitatea ritmică și melodică a folclorului românesc, sporită în acest aranjament prin modul în care cele trei instrumente preiau formule și efecte ce amintesc de flaut sau caval, și în același timp translatează pastoralul și imaginea idilică a lumii rurale din sfera ethosului autohton în spațiul european, muzica lui Paul Constantinescu putând fi astfel îndrăgită de orice ascultător. Acest moment de virtuozitate a fost urmat de cele *Două epitafuri după Ezra Pound* de Aurel Stroe, opusul angrenându-l la momentul scrierii sale pe Aurel Stroe în prima generație de compozitori interesați de teatrul instrumental. Scrise inițial pentru duo și adaptate de membrii Trio Contraste pentru formula de trei instrumente, cele *Două epitafuri* valorifică într-adevăr elemente specifice teatrului instrumental, în varianta celor de la Trio Contraste rolul celui ce recită peste melodia minimalistă a pianului fiind preluat de flautist, cu această ocazie Ion Bogdan Ștefănescu

reconfirmând adaptabilitatea sa recunoscută în abordarea partiturilor contemporane. Completate de efectele utilizate de percuționist ce se folosește de corzile pianului, aceste veritabile „ziceri” au căpătat în interpretarea Trio Contraste un aspect ce amintește mai degrabă de elemente specifice expresiei folclorului românesc, pe care Aurel Stroe o include în lucrarea sa cu un deosebit rafinament.

Următoarea lucrare inclusă în cadrul recitalului Trio Contraste a fost Suita *Tabu*, un extras din muzica realizată de Violeta Dinescu pentru filmul mut „Tabu”, conceput de pianistul Sorin Petrescu chiar pentru formația din care face parte. Beneficiind de o versiune mai spectaculoasă în care cei trei muzicieni fac schimb de instrumente, Suita *Tabu* a fost prezentată de această dată într-o variantă ce s-a apropiat de cea care însoțește proiecția filmului lui F.W. Murnau, muzica Violetei Dinescu, de o largă respirație neoclasică, urmând firul narativ al peliculei. De altfel, Trio Contraste surprinde foarte bine succesiunea de imagini sonore propusă de compozitoare, de la meditația și contemplativul primelor secțiuni ale suitei ajungându-se spre final la o spectaculoasă frenezie ritmică ce marchează sfârșitul cu nuanțe dramatice a poveștii de iubire interzisă de pe idilica insulă Bora Bora.

De la ritmurile de tip tribal specifice zonei Pacificului, recitalul Trio Contraste ne-a purtat în doar câteva minute înapoi în universul sonor românesc prin opusul *Noison*,

Trio Contraste

creație a regretatului compozitor Nicolae Teodoreanu, care ne propune o abordare originală a problematicii isonului, întâlnit deopotrivă în folclor și în muzica bisericească ortodoxă. Prezentată într-o versiune laborioasă și spiritualizată de către Trio Contraste, *Noison* nu valorifică isonul în ipostaza sa tradițională, ci mai degrabă potențează anumite simboluri ale acestuia precum și spațialitatea sunetului, chiar autorul mărturisind că lucrarea urmărește definirea unui imaginar spațiu geometric în care isonul apare ca expresie auditivă a relației dintre o linie dreaptă și una oblică. De altfel, atât în linia melodică a flautului cât și în intervențiile pianului se remarcă dorința compozitorului de a aborda isonul din această nouă perspectivă, izvorâtă în mare măsură și din preocupările sale în domeniul cercetării de tip etnomuzicologic.

După două momente în care am aplaudat virtuozitatea lui Doru Roman în lucrarea *Adoramus Te* a lui Adrian Enescu, un alt compozitor dispărut prea devreme dintre noi, și mai apoi a lui Sorin Petrescu în spectaculoasa *Baccanale* din *Suita a treia pentru pian* de Constantin Silvestri, Trio Contraste a interpretat fragmentul *Canto e sofio* din *Partita a sonar* de Theodor Grigoriu, în care flautul, protagonistul versiunii inițiale, rămâne conducătorul discursului muzical în timp ce

pianul și percuția realizează un acompaniament în nuanțe scăzute. Concepută ca un veritabil studiu în stil bizantin, *Canto e sofio* este o meditație sonoră la eminesciana *Rugăciune a unui dac* în care muzica aflată pe tărâmul instrumentalismului valorifică specificul expresiv al flautului, stăpânit la cel mai înalt nivel artistic de Ion Bogdan Ștefănescu, un deosebit potențator al unei astfel de partituri prin tehnica desăvârșită și prin capacitatea de a utiliza o varietate de efecte în această veritabilă „odisee a unui fluture” care îi permite să utilizeze aproape întreaga familie a flautului, de la flautul-bas la flautul piccolo.

Finalul recitalului a stat sub semnul sonorităților lucrării *Lacrimae* de Dan Dedi, scrisă în memoria lui Anatol Vieru, în care întâlnim o altă latură a personalității creatoare a unuia dintre cei mai importanți compozitori români contemporani. Dacă în general, lucrările lui Dan Dedi se remarcă printr-o anumită înclinație spre ludic, *Lacrimae* reprezintă una dintre acele incursiuni în sfera tragicului, în care, însă, pot fi identificate trăsături specifice artei lui Dan Dedi precum imagistica asociativă bogată, motivele melodice pregnante și memorabile ori definițiile psihologice precise realizate numai cu câteva sunete. Inclusă în zona stilistică a creației lui Dan Dedi, definită succint cu termenul Visceralia, ce echivalează cu expresia unor stări umane paroxistice, *Lacrimae* reprezintă un gând-lacrimă dedicat memoriei unuia dintre cei care i-au fost modele autorului.

Prin melopeea flautului lui Ion Bogdan Ștefănescu, impresionant din nou prin sunetul serafic pe care îl posedă, am putut surprinde o dată în plus simțul versatil al compozitorului, prin cromatica timbrurilor aducând în prim-plan starea de tristețe, dusă în unele momente la pragul paroxismului, determinată de pierderea unui om drag și unui veritabil mentor. Excelent tălmăcitor al lucrărilor lui Dan Dedi, Ion Bogdan Ștefănescu a oferit și de această dată o variantă plină de profunzime a opusului *Lacrimae*, lirismul general al liniilor melodice fiind punctat de scurte și intense secvențe de virtuozitate a căror expresivitate se înscrie în estetica generală a partituri al cărui titlu este atât de sugestiv.

Aflat încă sub impresia lucrării lui Dan Dedi și încercând să găsim o particularitate anume a recitalului Trio Contraste m-am oprit la admirabila diversitate a programului propus, în care culoarea timbrală a fost un reper dominant. De altfel, excelenta îmbinare a celor trei instrumente, dublată de ținuta intelectuală și disponibilitatea cu nuanțe colcviale a muzicienilor, a contribuit la conturarea unei sinteze a celor mai reprezentative orientări stilistice din muzica românească savantă a ultimilor o sută de ani, surprinse cu deosebit simț artistic în opusurile prezentate în cadrul evenimentului.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Recital de violă – Aida Carmen Soanea

Seria de evenimente incluse în programul „Muzeul în timpul Concursului Internațional George Enescu” organizat de Muzeul Național ce poartă numele marelui nostru compozitor a continuat și vineri, 14 septembrie 2018, când am putut audia un recital dedicat muzicii românești susținut de violista Aida-Carmen Soanea alături de pianista Viorela Ciucur. Precedat de o interesantă inaugurare a expoziției de fotografie *George Georgescu, o carieră de excepție* închinată unuia dintre cei mai reprezentativi exponenți ai artei dirijorale autohtone din ultima sută de ani, recitalul ne-a adus reîntâlnirea cu violista Aida-Carmen Soanea, o prezență tot mai frecventă în peisajul muzical românesc, care impresionează de fiecare dată prin modul în care reușește să personalizeze fiecare procedeu tehnic utilizat, fiecare trăsătură de arcuș, fiecare mod de frazare pentru a realiza versiuni interpretative de un înalt nivel artistic.

Pasionată interpretă a repertoriului cameral și entuziastă promotoare a muzicii contemporane, Aida-Carmen Soanea și-a propus, așa cum amintea în debutul recitalului, să contribuie cât mai mult la promovarea creațiilor românești

dedicate violei, în acest sens lista lucrărilor prezentate vineri cuprinzând exclusiv opusuri scrise de compozitori români din diverse perioade istorice și stilistice, care au reliefat bogăția expresivă și capacitatea acestui instrument de a realiza un colorit timbral aparte împreună cu pianul. Înșușirile menționate anterior au fost prezente chiar din prima lucrare prezentată, *Piesa de concert pentru violă și pian* de George Enescu, ce se remarcă prin echilibrul

Viorela Ciucur

formei, noblețea liniilor melodice, bogăția armonică și conturul ferm al desenului ritmic, reliefate cu tact și inteligență de Aida-Carmen Soanea, posesoare unui frumos vibrato, și Viorela Ciucur, care au colaborat excelent și în ceea ce privește construirea acelor frazări menite a pune în evidență muzicalitatea acestei lucrări.

Recitalul ne-a purtat apoi în lumea muzicii contemporane, prin opusul *Actio II* pentru violă solo de Sorin Lerescu, o partitură complexă al cărei caracter pare a avea rădăcini într-o magmă muzicală ancestrală, în care expresivitatea violei este exploatată în foarte multe ipostaze determinate de transformarea aproape continuă a discursului muzical, ce pornește de la sunete izolate și ajunge spre final la mici fragmente construite pe principiile dezvoltării polifonice. În cadrul lucrării, ce solicită și anumite cunoștințe de tehnică instrumentală contemporană, am remarcat versatilitatea Aidei-Carmen Soanea care a alternat, într-o